

TEVİLÂT

Sayı / Issue 1

Cilt / Volume: 1

Yaz / Summer 2020

Selçuk Üniversitesi

İslami İlimler Fakültesi Dergisi

TEVİLAT

Selçuk Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi Dergisi
Tevilat Journal of Islamic Sciences

Yıl / Year: 2020 (Yaz/Summer) **Cilt / Volume:** 1 **Sayı / Issue:** 1
ISSN: 2687-4849 **e-ISSN:** 2757-654X

Sahibi

*Selçuk Üniversitesi İslami İlimler
Fakültesi Adına*

Dekan, Prof. Dr. Ramazan ALTINTAŞ

Owner

*On behalf of the Selçuk University Faculty
Islamic Knowledge*

Dean, Prof. Dr. Ramazan ALTINTAŞ

Editörler

Dr. M. Raşit AKPINAR

Doç. Dr. Ömer Ali YILDIRIM

Editors in Chief

Dr. M. Raşit AKPINAR

Assoc. Prof. Ömer Ali YILDIRIM

Editör Yardımcıları

Dr. Mustafa Yüceer

Yusuf Büyükyılmaz

Editor Assistants

Dr. Mustafa Yüceer

Yusuf Büyükyılmaz

Dil Editörleri

Doç. Dr. Mustafa ÖZGEN (İngilizce)

Dr. Hüseyin Gökçalp (İngilizce)

Dr. Yusuf Sami Samancı (Arapça)

Muhammed Ali Söylemez (Arapça)

Language Editors

Assoc. Prof. Mustafa ÖZGEN (English)

Dr. Hüseyin Gökçalp (English)

Dr. Yusuf Sami Samancı (Arabic)

Muhammed Ali Söylemez (Arabic)

Alan Editörleri

Dr. Cemal Kalkan (Fıkıh)

Dr. Esat Sabırlı (Tefsir)

Dr. Fatih Özkan (Din Eğitimi)

Dr. Mustafa Yüceer (Hadis)

Abdullah Karaca (Tefsir)

Abdullah Yıldız (Kelam)

Ayşe Kutlu (Arap Dili ve Belagati)

Burhan Başarslan (Din Bilimleri)

Furkan Çakır (Hadis)

Mehmet Emin Demir (İslam Tarihi)

Mehmet Yıldırım (Tefsir)

Muhammed Ali Söylemez (Arap Dili)

Sami Bayrakçı (Tasavvuf)

Süleyman Şahin (Fıkıh)

Yusuf Büyükyılmaz (İslam Tarihi)

Fields Editors

Dr. Cemal Kalkan (Islamic Law)

Dr. Esat Sabırlı (Tafsir)

Dr. Fatih Özkan (Religious Education)

Dr. Mustafa Yüceer (Hadith)

Abdullah Karaca (Tafsir)

Abdullah Yıldız (Kalam)

Ayşe Kutlu (Arabic Language)

Burhan Başarslan (Religious Sciences)

Furkan Çakır (Hadith)

Mehmet Emin Demir (Islamic History)

Mehmet Yıldırım (Tafsir)

M. Ali Söylemez (Arabic Language)

Sami Bayrakçı (Sufism)

Süleyman Şahin (Islamic Law)

Yusuf Büyükyılmaz (Islamic History)

Redaksiyon

Ayşe Kutlu

Muhammed Ali Söylemez

Mehmet Emin Demir

Redaction

Ayşe Kutlu

Muhammed Ali Söylemez

Mehmet Emin Demir

Yayın Kurulu

Prof. Dr. Hüseyin Aydın
Prof. Dr. Hüseyin Yılmaz
Prof. Dr. Mithat Eser
Prof. Dr. Ramazan Altıntaş
Prof. Dr. Seyit Avcı
Prof. Dr. Harun Reşit Demirel
Prof. Dr. İbrahim Işıtan
Prof. Dr. Recep Tuzcu
Doç. Dr. Hasan Uçar
Doç. Dr. İsmail Yalçın
Doç. Dr. D. Manhal Mohammed
Doç. Dr. Mehmet Kaya
Doç. Dr. Muhammed Ersöz
Doç. Dr. Musa Erkaya
Doç. Dr. Mustafa Özgen
Doç. Dr. Osman Zahid Çiftçi
Doç. Dr. Ömer Ali Yıldırım
Doç. Dr. Yusuf Acar
Dr. Öğr. Üyesi Fatıha Bozbaş
Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin Gökalgp
Dr. Öğr. Üyesi İlyas Kaplan
Dr. Öğr. Üyesi M. Raşit Akpınar
Dr. Öğr. Üyesi Mustafa Karabacak
Dr. Öğr. Üyesi Ömer Faruk Akpınar
Dr. Öğr. Üyesi Süleyman Narol
Dr. Öğr. Üyesi Yusuf Sami Samancı
Öğr. Gör. Hasan Sevim
Öğr. Gör. Kahraman Bulgurcu

Editorial Board

Prof. Dr. Hüseyin Aydın
Prof. Dr. Hüseyin Yılmaz
Prof. Dr. Mithat Eser
Prof. Dr. Ramazan Altıntaş
Prof. Dr. Seyit Avcı
Prof. Dr. Harun Reşit Demirel
Prof. Dr. İbrahim Işıtan
Prof. Dr. Recep Tuzcu
Assoc. Prof. Hasan Uçar
Assoc. Prof. İsmail Yalçın
Assoc. Prof. D. Manhal Mohammed
Assoc. Prof. Mehmet Kaya
Assoc. Prof. Muhammed Ersöz
Assoc. Prof. Musa Erkaya
Assoc. Prof. Mustafa Özgen
Assoc. Prof. Osman Zahid Çiftçi
Assoc. Prof. Ömer Ali Yıldırım
Assoc. Prof. Yusuf Acar
Asst. Prof. Fatıha Bozbaş
Asst. Prof. Hüseyin Gökalgp
Asst. Prof. İlyas Kaplan
Asst. Prof. M. Raşit Akpınar
Asst. Prof. Mustafa Karabacak
Asst. Prof. Ömer Faruk Akpınar
Asst. Prof. Süleyman Narol
Asst. Prof. Yusuf Sami Samancı
Lecturer Hasan Sevim
Lecturer Kahraman Bulgurcu

Danışma Kurulu / Advisory Board

Prof. Dr. Abdullah Kahraman (Marmara Ü.), Prof. Dr. Ahmet Yaman (Necmettin Erbakan Ü.)
Prof. Dr. Ali KÖSE (Marmara Ü.), Prof. Dr. Ali Temizel (Selçuk Ü.)
Prof. Dr. Alparslan AÇIKGENÇ (Yıldız Teknik Ü.), Prof. Dr. Asım YAPICI (Ankara SBÜ.)
Prof. Dr. Cemalettin ERDEMCI (Siirt Ü.), Prof. Dr. Erdal BAYKAN (Mersin Ü.)
Prof. Dr. Fatih ERKOÇOĞLU (Yıldırım Beyazıt Ü.), Prof. Dr. Gürbüz DENİZ (Ankara Ü.)
Prof. Dr. H. Mehmet Günay (Sakarya Ü.), Prof. Dr. Hakan OLGUN (İstanbul Ü.)
Prof. Dr. Halil Aldemir (Kilis 7 Aralık Ü.), Prof. Dr. Halit ÇALIŞ (Necmettin Erbakan Ü.)
Prof. Dr. Hasan AKKANAT (Gazi Ü.), Prof. Dr. Hasan Hüseyin BİRCAN (N. Erbakan Ü.)
Prof. Dr. İlhan KUTLUER (Marmara Ü.), Prof. Dr. Kadir ÖZKÖSE (Cumhuriyet Ü.)
Prof. Dr. Mehmet Zeki Aydın (Selçuk Ü.), Prof. Dr. Metin ÖZDEMİR (Ankara SBÜ.)
Prof. Dr. Metin YIĞIT (Dicle Ü.), Prof. Dr. Mustafa KARACOŞKUN (Kilis 7 Aralık Ü.)
Prof. Dr. Necmettin GÖKKIR (İstanbul Ü.), Prof. Dr. Ömer Faruk OCAK (Trakya Ü.)
Prof. Dr. Ömer Mahir ALPER (İstanbul Ü.), Prof. Dr. Ömer TÜRKER (Marmara Ü.)
Prof. Dr. Recep Tuzcu (Selçuk Ü.), Prof. Dr. Seyit Avcı (Selçuk Ü.)
Prof. Dr. Sıddık Korkmaz (Necmettin Erbakan Ü.)
Prof. Dr. Şehmus Demir (Gaziantep Ü.), Prof. Dr. Şinasi GÜNDÜZ (İstanbul Ü.)
Prof. Dr. Tahir ULUÇ (N. Erbakan Ü.), Prof. Dr. Vahdettin IŞIK (Fatih Sultan Mehmet Ü.)
Prof. Dr. Zekeriya Güler (İstanbul 29 Mayıs Ü.), Doç. Dr. Muhammed Tayyib Kılıç (Dicle Ü.)
Doç. Dr. Murat DEMİRKOL (Yıldırım Beyazıt Ü.), Doç. Dr. Necmeddin Güney (N. Erbakan Ü.)
Doç. Dr. Necmettin Kızılkaya (İstanbul Ü.)

Yönetim Yeri İletişim Bilgileri Head Office Contact Details

Selçuk Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi,
Alaaddin Keykubat Kampüsü,
Selçuklu / Konya / Türkiye
Tel: 0 (332) 241 00 41

tevilat.com
dergipark.org.tr/tr/pub/tevilat

tevilatdergi@gmail.com

Yayın Tarihi / Published in
30 Haziran 2020

TEVİLAT dergisi uluslararası hakemli bir akademik dergidir. Dergi altı ayda bir yayınlanır. Bu dergide yayınlanan yazıların fikri sorumluluğu yazara/yazarlara aittir. Bu fikirlerin dergide yer alması bunları yayın kurulunun da benimsediği anlamına gelmez. Yayın kurulu gönderilen yazıların özünü saklı tutmak kaydıyla gerekli düzenlemeleri yapma hakkına sahiptir. Dergide yer alan yazıların alıntılanması durumundan akademik etik kuralları çerçevesinde hareket edilmesi ve dipnot gösterilmesi zorunludur.

TEVİLAT is an international academic and refereed journal. It's published every six months. All opinion's responsibilities of the articles that published in the journal is belongs to the author/authors and, it does not mean that they are agreed by the editorial board. The editorial board has the right to make the necessary arrangements in the spelling and sentences of the articles without breaking the mean ideas of the article. It is obligatory to behave within the framework of academic ethical rules and show footnotes in the case of the citing the articles in the journal.

ETİK İLKELER VE YAYIN POLİTİKASI

Aşağıda yer alan etik görev ve sorumluluklar, açık erişim olarak Committee on Publication Ethics (COPE) tarafından yayınlanan rehberler ve politikalar dikkate alınarak hazırlanmıştır.

Yazarlar için;

Gönderilen makalenin akademik alanlara katkı sunacak nitelikte olması yazarın sorumluluğundadır. Çalışmaların özgün olması ve araştırmaya dayalı olması gerekmektedir. Her ne kadar intihal taraması dergi tarafından yapılacaksa da akademik onursuzluk olan intihalin sonuçları tamamen yazara yönelecektir. Makalede ismi yazılacak olan diğer yazarların araştırmaya katkı sağladığından emin olunmalıdır. Akademik katkısı olmayan kişilerin ilave yazar olarak gösterilmesi veya katkı sırası gözetilmeksizin, unvan, yaş ve cinsiyet gibi bilim dışı ölçütlerle yazar sıralaması yapılması bilim etiğine aykırıdır. Dergiye makale gönderen yazarların derginin yayım ve yazım ilkelerini okuduğu ve kabul ettiği varsayılır ve yazarlar bu ilkelere kendinden beklenenleri taahhüt etmiş sayılmaktadır. Atıflar ve kaynakça gösterimi eksiksiz olmalıdır. Yazarlar, Yükseköğretim Kurulu'nca da belirtilen Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi'ni dikkate almalıdır.

Hakemler için; Hakemler dergide yayımlanacak makalenin akademik kalitesinin en temel tespit edicisi olduklarının bilinciyle davranmalı ve akademik kaliteyi artırma sorumluluğuyla değerlendirme yapmalıdır. Hakemler, yalnızca uygun bir değerlendirmeyi yapmak için gereken uzmanlığa sahip oldukları, kör hakemlik gizliliğine riayet edebilecekleri ve makaleye dair detayları her şekilde gizli tutabilecekleri makalelerin hakemliğini kabul etmelidirler. Makale inceleme süreci sonrasında da incelenen makaleye dair herhangi bir bilgi hiçbir şekilde başkalarıyla paylaşılmamalıdır. Hakemler, yalnızca makalelerin içeriğinin doğruluğunu ve akademik ölçütlere uygunluğunu değerlendirmelidir. Makalede ortaya konan düşüncelerin hakemin düşüncelerinden farklı olması değerlendirmeyi etkilememelidir. Hakem raporları objektif ve ölçülü olmalıdır. Hakaret içeren, küçümseyici ve itham edici ifadelerden kesinlikle kaçınılmalıdır. Hakemler, değerlendirme raporlarında yüzeysel ve muğlak ifadelerden kaçınılmalıdır. Sonucu olumsuz olan değerlendirmelerde sonucun dayandığı eksik ve kusurlu hususlar somut bir şekilde gösterilmelidir. Hakemler, kendilerine tanınan süre içerisinde makaleleri değerlendirmelidir. Şayet değerlendirme yapmayacaklarsa, makul bir süre içerisinde dergiye bildirmelidirler.

Editörler için; Editörler, dergi politikasında belirtilen ilgili alanlara katkı sağlayacak makaleleri değerlendirme sürecine kabul etmelidir. Editörler, kabul veya ret edilen makaleler ile herhangi bir çıkar çatışması/ilişkisi içinde olmamalıdır. Editörler bir makaleyi kabul etmek ya da reddetmek için tüm sorumluluğa ve yetkiye sahiptir. Hakemlerin ve yazarların isimlerinin karşılıklı olarak gizli tutulması editörlerin sorumluluğudur. Yayımlanmak üzere gönderilen makalelerin intihal taraması ve böylece akademik onursuzluğun önüne geçilmesi için editörler gerekli çabayı göstermelidir.

Dergiye gönderilen makalelerin ön inceleme, hakemlik, düzenleme ve yayınlama süreçlerinin vaktinde ve sağlıklı bir şekilde tamamlanması editörlerin görevidir. Editörler dergiye makale kabul ederken akademik kaygı ve ölçütleri öncelermelidir.

İÇİNDEKİLER / CONTENTS

- 7 **Editörden / Editorial**
- 11 **Araştırma Makaleleri / Research Articles**
- 11-34 **Dinî Hükümün Güncellenmesi: Alanı, İmkânı ve Gerekçeleri**
Updating the Religious Decree: It's scope, Possibility and Reasons
Prof. Dr. Ahmet Yaman
- 35-60 **Modernleşme Sürecinde Aile: Değişen Annelik ve Babalık**
Family In Modernization: Motherhood And Fatherhood
Dr. Öğr. Üyesi Ali Bayer
- 61-95 **İslam, Müslümanlar ve Toplumsal Değişim**
Islam, Muslims, And Social Change
Prof. Dr. Ejder Okumuş
- 97-120 **Değişim ve Yenileşmede Fitrat Çizgisi**
The Fitra Line in Change and Innovation
Doç. Dr. İsmail Yalçın
- 121-138 **İslam Hukuku ve Değişim: Sabiteler ve Değişkenler**
Islamic Law and Change: Constants and Changeables
Prof. Dr. Mehmet Erdoğan
- 139-154 **Modernliğe Geçiş Sürecinde Bir Yüksek Din Öğretim Kurumu Olarak İlâhiyatın Neliğine Dair**
On The Nature of İlâhiyat As a Higher Religious Education Institution in The Course of Transition to Modernity
Prof. Dr. Mehmet Paçacı
- 155-186 **Üç Nesilde Dinî ve Kültürel Değişim**
Religious and Cultural Change within Three Generations
Doç. Dr. Mustafa Bakırcı
- 187-207 **İslâm-Sosyal Değişim İlişkisinin Değerlendirilmesi**
Evaluation of the Relationship between Islam and Social Change
Prof. Dr. Talip Özdeş

Kitap Tanıtımları / Book Reviews

- 209-216 Yüksel Kanar, Abbasî Devrimi, Bağdat ve Beytü'l-Hikme
Dr. Öğr. Üyesi Ömer Faruk Akpınar
- 217-222 Clifford Geertz, İki Kültürde İslam - Fas ve Endonezya'da
Dinî Değişim
Arş. Gör. Burhan Başarslan
- 223-228 Thomas Bauer, Müphemlik Kültürü ve İslâm: Farklı Bir
İslâm Tarihi Okuması
Arş. Gör. Dr. Cemal Kalkan

Soruşturma / Inquiry

- 231-238 Prof. Dr. Hayrettin Karaman
- 239-249 Prof. Dr. Halit Çalış
- 251-259 Prof. Dr. Kâşif Hamdi Okur
- 261-270 Prof. Dr. Soner Duman
- 271-276 Prof. Dr. Metin Yiğit

Editörden / Editorial

Selamlar,

Selçuk Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi olarak çıkarmaya karar verdiğimiz *Tevilat* isimli dergimiz bu ilk sayısıyla yayın hayatına adım atmış bulunmaktadır. Bu ilk adımın akademik camia için hayırlı ve uğurlu, dergi için de uzun süreli ve etkili bir yayın hayatının başlangıcı olmasını dileriz.

Dergimizin sayılarının tematik ağırlıklı olarak çıkması planlanmaktadır. Her sayı, ağırlıklı olarak, önceden ilan edilen tema etrafında kaleme alınmış çalışmalardan şekillenecektir. Bu doğrultuda yola çıkan dergimizin ilk iki sayısı için “Din ve Değişim” konusu tema olarak belirlendi.

“Din ve değişim” konusu Müslüman toplumların gündeminde uzun süreden beri yer edinmektedir. Bu konunun hassasiyetle ele alınmasının başlangıcı olarak Osmanlı modernleşmesinin ivme kazandığı yıllar olan Tanzimat döneminin ya da o dönemle ilgili başka bir vakianın esas alınması yanılıcı olacaktır. Konu bizzat İslam’ın daha ilk dönemlerine kadar götürülebilecek olan “içtihat”, “ihya” gibi kavramlar etrafından şekillenen tartışmalarla da yakından ilgilidir. Konunun bu tarihsel derinliğine ve hayatiyetine rağmen bu alanda uzlaşılmış bir yöntemden bahsetmek de mümkün görünmemektedir. Hatta konu günümüzde de temel fikri ayrışmaların zemininde bulunmaktadır. Tefsir, İslam tarihi, Türk İslam Edebiyatı, İslam Felsefesi, Din Sosyoloji, Din Psikoloji ve Din Eğitimi gibi alanlar üzerinde konuya bakıldığında değişimin kabulü noktasında daha sakin ve ılımlı bir yaklaşımla karşılaşılırken bilhassa fıkıh (İslam Hukuku) ve ahlâk alanında bu

tartışmaların şiddeti daha hararetlenmekte ve ayrışan tarafların birbirlerinden daha da uzaklaşmakta oldukları gözlemlenmektedir. Bundan dolayı da Din ve Değişim konusunda fıkıh ve ahlâk alanı merkezi bir yer işgal etmektedir.

Bütünöyle fiziksel varlık alanını kuşattığına şahitlik edilen ve kaçınılmaz olduğu görülen değişim olgusu karşısında din nerede durmaktadır? Din, bu değişen varlık alanı üzerinde hayat bulması itibariyle onun bir parçası olmasına rağmen, bu değişime karşı bir direnç noktası mıdır yoksa o da diğer varlıklar gibi aynı süreç içerisinde bir evrilmeye tabi midir? Eğer din ve dini hükümler için değişim kaçınılmazsa bunun önceden belirlenebilecek boyutları var mıdır? Değişimin hukuk, ahlâk ve eğitim gibi alanlara yansımaları nasıl olacaktır? Bu sorular Din ve Değişim teması üzerine odaklanıldığında ilk elden zihne kendilerini dayatmaktadır.

Bizler için de ayrı bir heyecan sebebi olan bu ilk sayımızda sekiz adet özgün araştırma ve inceleme makalesine, üç adet kitap tanıtımı ve bir de soruşturmayaya yer verdik. Dergimizin bir politikası olarak makalelere alfabetik sıralamayı esas alarak yer verdik. Dergimizde birinci sırada yer alan Necmettin Erbakan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nden Ahmet Yaman "Dini Hükümün Güncellenmesi, Alanı, İmkânı ve Gereklere" adlı makalesinde dini hükümlerin değişimi konusunu ölçülü bir değişim teorisi üzerinden incelemektedir. Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi'nden Ali Bayer "Modernleşme Sürecinde Aile: Annelik ve Babalık" adlı makalesinde değişim temasını modern dönemden aile anlayışı üzerinden ele almakta, anne ve babalık rollerindeki değişim ve çocuk eğitiminde görülen farklılaşma gibi konuları işlemektedir. Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi'nden Ejder Okumuş "İslam, Müslümanlar ve Toplumsal Değişim" başlığıyla kaleme aldığı makalesinde İslam dinin toplumsal değişim imkânını Kur'an ve Sünnet'ten yola çıkarak ele almakta ve bir model önermektedir. Dördüncü sırada Selçuk Üniversitesi'nden İsmail Yalçın, "Değişim ve Yenileşmede Fitrat Çizgisi" başlıklı makalesinde değişimin getirebileceği olası savrulmayı önleme noktasında tabiatdaki fitrata/yaratılışın özüne uygun hareket etme ilkesini gündeme almaktadır. Marmara Üniversitesi'nden Mehmet Erdoğan "İslam Hukuku ve Değişim: Sabiteler ve Değişkenler" başlıklı makalesinde Din ve Değişim temasını İslam hukuku üzerinden ele almakta ve bu konudaki imkân ve sınırlara değinmektedir. İbn Haldun Üniversitesi'nden Mehmet Paçacı "Modernliğe Geçiş Sürecinde Bir Yüksek Din Öğretim Kurumu Olarak İlahiyatın Neliğine Dair" başlıklı makalesinde İslam dünyasındaki eğitim faaliyeti kurumların dönüşümü ele almaktadır. Giresun Üniversitesi'nden Mustafa Bakırcı ise "Üç Nesilde Dinî ve Kültürel Değişim" adlı makalesinde günümüz Türkiye'sinde yaşanan değişimi Giresun ili özelinde uygulanan bir saha

çalışması üzerinden tahlil etmeyi önermektedir. Sekizinci sırada yer alan Yozgat Bozok Üniversitesi'nden Talip Özdeş, "İslâm-Sosyal Değişim İlişkisinin Değerlendirilmesi" adlı çalışmasında sabit olanla değişken olan arasındaki gerilim üzerinden din ve değişme konusunu işlemektedir. Bu sayımızda makalelerin haricinde Ömer Faruk Akpınar, "*Abbasî Devrimi, Bağdat ve Beytü'l-Hikme*" isimli kitabı; Burhan Başarslan, "*İki Kültürde İslam - Fas ve Endenozya'da Dinî Değişim*" adlı kitabı ve Cemal Kalkan, "Müphemlik Kültürü ve İslam" adlı eseri tanıtmaktadır.

Dergimizin ve sayımızın akademik camiaya hayırlı uğurlu olmasını ve aynı tema ile çıkacak olan ikinci sayımızla tekrar karşınızda olmayı dileriz.

Editörler